

ЗАХОДИ З ПІДВИЩЕННЯ РЕПРОДУКТИВНОЇ ЗДАТНОСТІ ВІВЦЕМАТОК В УМОВАХ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Є. Розум, М. Морозов, Р. Сусол, М. Кузьміна
Одеський державний аграрний університет

Викладено результати дослідження щодо особливості прояву репродуктивної функції у вівцематок фермерського господарства, визначено причини її порушення та встановлена ефективність заходів підвищення репродуктивної здатності вівцематок в умовах фермерського господарства.

Ключові слова: *вівці, ягнята, репродуктивна функція, діагностика, корекція, вітамінно-гормональні препарати.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Вівчарство в Україні протягом останніх років зазнало найбільших втрат і нині перебуває у фінансовій економічній кризі. Перед вченими і практиками стоїть завдання у вирішенні таких актуальних теоретичних і практичних питань: встановлені причини порушення відтворювальної функції вівцематок і впровадження ефективних медикаментозних заходів з підвищення їх плодючості в умовах фермерських господарств, розробки механізму взаємовигідних стосунків вівчарських господарств різних форм власності з підприємствами переробної промисловості встановлення паритетних цін на вівчарську продукцію, що край необхідно для ринкових умов господарювання [3,4].

АНАЛІЗ АКТУАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Актуальні питання відтворення тварин, зокрема, вівцематок загальновідомі й дуже важливі. В Україні над цими питаннями багато років працювали і зробили вагомий внесок у інтенсивну технологію відтворення наступні вчені: Кошевий В.П., 1990, 2008; Калиновський М.Г., 1993; Харута Г.Г., 1997, 1999; Зверєва Г.В., Яблонський В.А, Хомин С.П., Завірюха В.І. та ін., 2009; Харенко М.І., Хомин С.П., Краєвський А.Й. та ін., 2010. Однак, все ще на сьогодні ці питання залишаються актуальними, а стосовно відтворення вівцематок і кіз є взагалі мало висвітленими у літературних джерелах [1,2].

Без інтенсивного відтворення поголів'я тварин неможливе успішне та рентабельне тваринництво. За сучасних умов аграрного розвитку України це питання набуло особливої актуальності. Як стверджує Богач М.В. та інші [8] на репродуктивну здатність овець в господарствах Бессарабії на півдні Одеської області впливає контагіозна агалактія жуйних, яка завдає значних збитків вівчарству у вигляді абортів, народження хворого молодняку, зниження виробництва молока і вовни. Поряд з широким застосуванням новітніх технологій утримання, годівлі, експлуатації виникла необхідність розробки і впровадження у тваринництво нових технологічних прийомів і в репродукції сільськогосподарських тварин [5,6,7].

Особливо актуальними у галузі вівчарства є питання визначення ефективності різних медикаментозних засобів підвищення плодючості вівцематок, зокрема, в умовах фермерського господарства.

МЕТА ДОСЛІДЖЕНЬ

Провести аналіз стану відтворення вівцематок, встановити причини порушення відтворювальної функції вівцематок і визначити ефективність медикаментозних заходів з підвищення їх плодючості в умовах фермерського господарства.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідження з вирішення мети і завдань магістерської роботи проводилися упродовж 2020–2022 років в умовах фермерського господарства «Агрофірма – Вівчар» Болградського району Одеської області.

Дослідження впродовж 3-ох останніх років проводили на 160 вівцематках (порід романівська і цигайська) віком 1,5-5 років, масою 40-55 кг, а також одержаних від них ягнят. Аналіз стану відтворення вівцематок в умовах фермерського господарства проводили за матеріалами статистичної та ветеринарної звітності, зокрема, досліджували репродуктивні показники вівцематок такі як плодючість, відсоток акушерської та гінекологічної патології а також захворюваність та збереженість ягнят до відлучення.

З метою з'ясування причин неплідності вівцематок проводили акушерсько-гінекологічну диспансеризацію згідно методики загальноприйнятої в Україні.

Ефективність застосування заходів з підвищення репродуктивної здатності вівцематок визначали шляхом проведення науково-господарського досліду на 2-х групах вівцематок (дослідна та контрольна) по 20 вівцематок у кожній., за 1,5 місяця до осіменіння.

Вівцематкам усіх груп за 1,5 місяця до початку парування додатково до основного раціону додавали ТРИ-СОЛ – мультивітамінний та електролітний премікс у формі водорозчинного порошку з незамінними амінокислотами у дозі 150 г порошку на 200 літрів питної води.

Додатково вівцематкам дослідної групи використовували 0,025% р-н біоестрофану в/м у дозі 0,5 мл тричі з інтервалом 3 доби та після осіменіння 1% р-н прогестерону у дозі 1,0 мл.

Вівцематкам контрольної групи додатково після осіменіння вводили 1% р-н прогестерону у дозі 1,0 мл.

Вівцематок дослідної і контрольної груп годувати за основним раціоном, який складено після біохімічного дослідження крові з урахуванням дефіцитних поживних речовин.

Ефективність заходів з підвищення репродуктивної функції у вівцематок визначали за проявом перших ознак стадії збудження статевого циклу у тварин після обробки, заплідненістю, відсотком ягнів та плодючістю.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Стан відтворення вівцематок у фермерському господарстві «Агрофірма – Вівчар» Болградського району Одеської області наведений в таблиці 1.

Таблиця 1. Стан відтворення вівцематок в умовах ФГ «Агрофірма – Вівчар»

Роки осіменіння і ягніння	Загальне поголів'я, п	Ягнись, % від призначеного поголів'я	Плодючість, %	Неплідні вівці, %		Збереженість новонароджених ягнят в перші 4 доби після народження, %
				З неповноцінними ознаками стадії збудження	З відсутністю ознак стадії збудження	
Романівська порода						
2020–2021	79	87,3	128,0	8,6	4,4	95,6
2021–2022	80	73,2	118,0	11,5	15,3	92,0
Цигайська порода						
2020–2021	106	89,8	140,0	7,2	3,0	92,6
2021–2022	105	77,2	121,0	14,8	8,0	91,4

Аналізуючи данні таблиці 1 видно, що за 2020–2021 репродуктивний період ягнилось вівцематок романівської породи 87,3% самок від загального поголів'я, а у 2021–2022 р.р. – 73,2%. що на 14,1% менше. Показники відтворення вівцематок цигайської породи були значно вище, зокрема, ягнилось на 12,6% більше вівцематок, ніж за 2021–2022 р.р. Порівняно з вівцематками романівської породи ці показники на 2,5% та 4,0% більше.

Плодючість у вівцематок цигайської породи у 2020-2021 репродуктивному періоді була дещо вище ніж у овець романівської породи – 140,0% проти 128,0%, що на 12,0% менше, а у 2021–2022 роки плодючість була вищою у вівцематок цигайської породи на 3,0% і становила 121,0% проти 118,0%.

Однак, аналізуючи плодючість вівцематок за останні два репродуктивних періоди видно, що у вівцематок даний показник значно знизився у 2021–2022 р.р. незалежно від породи – на 10,0% та на 19,0% відповідно.

Після завершення осіменіння неплідних самок було зареєстровано серед вівцематок романівської породи – 13,0% і 26,8% відповідно за 2020–2021 р.р. та 2021–2022 р.р., а у вівцематок цигайської породи – 10,2% і 22,8% відповідно, що на 2,8% і 4,0% менше. Неплідність внаслідок неповноцінного статевого циклу була вищою у вівцематок обох порід у 2021–2022 р.р. і становила 11,5–14,8% від загальної кількості неплідних. Кількість вівцематок, які не проявили ознак стадії збудження статевого циклу у самок обох порід у 2021–2022 р.р. становила – 15,3% і 8,0% випадків.

Збереженість новонароджених в перші 3-4 доби після народження спостерігалася у ягнят романівської породи – 95,6% і 92,0% від кількості живих, а у ягнят цигайської породи – 92,6% і 91,4%, що на 0,8% та 3,0% нижче, ніж у новонароджених від вівцематок романівської породи.

З метою з'ясування причин анафродизії та багаторазових безрезультатних осіменінь вівцематок ми провели гінекологічне обстеження неплідних самок, що залишилися неплідними після завершення парувальної компанії.

Результати акушерсько-гінекологічного обстеження неплідних вівцематок наведенні в таблиці 2.

Таблиця 2. Акушерська і гінекологічна патологія вівцематок ФГ «Агрофірма - Вівчар» Болградського району Одеської області.

Показники	Фермерське господарство
1. Всього обстежено вівцематок	160
2. Акушерська патологія, гол./%	60/37,5
у т.ч.:	
– патологічний перебіг окоту, гол./%	10/16,7
– післяродові ускладнення, гол.%	12 /20,0
– неонатальна патологія, гол./%	19/31,7
– патологія суягності, гол./%	7/11,7
– мертвонародженість, гол./%	12/20,0
3. Виявлено гінекологічних захворювань, гол/ %	100/62,5
у т.ч. обумовлені:	
– гіпофункцією яєчників, гол./%	53/53,0
– персистенцією жовтих тіл, гол./%	34/34,0
– інші патології неплідності, гол./%	13/13,0

Як видно з даних, наведених в таблиці 2 акушерська патологія за результатами акушерсько-гінекологічної диспансеризації 160 вівцематок була реєстровано під час та після окоту у 60 вівцематок, що складає 37,5% випадків.

Серед акушерської патології найбільший відсоток припадає на неонатальну патологію -31,7%, післяродові ускладнення та мертвонародженість по – 20,0% випадків. Переривання вагітності внаслідок абортів реєстрували у 11,7% та патологічний перебіг окоту – 16,7% випадків.

Гінекологічну патологію реєстрували у 62,5% вівцематок, яка була обумовлена гіпофункцією яєчників – 53,0% та персистенцією жовтих тіл – 34,0% випадків. Інші гінекологічні захворювання спостерігали у – 13,0% неплідних вівцематок.

Результати проведення експериментального дослідження наведені в таблиці 3

Таблиця 3. Ефективність заходів підвищення репродуктивної функції у вівцематок фермерського господарства «Агрофірма – Вівчар» Болградського району Одеської області

Групи тварин	Проявили ознаки збудження, гол./%	Заплідненість, гол./%	Ягнилось, %	Отримано новонароджених ягнят
дослідна	18/90,0	16/89,0	100,0	46,0
контрольна	10/70,0	6/60,0	100,0	12,0

Як свідчать одержані дані, використання за 1,5 місяця до початку парування додатково до основного раціону ТРИ-СОЛ – мультивітамінний та електролітний премікс у формі водорозчинного порошку з незамінними амінокислотами та 0,025% р-н біоестрофану у дозі 0,5 мл тричі з інтервалом 3 доби та після осіменіння 1% р-н прогестерону у дозі 1,0 мл сприяли підвищенню репродуктивної здатності вівцематок. Проявили ознаки збудження 90,0% вівцематок, що на 20,0% більше ніж у контролі. Заплідненість за весь період парувального сезону становила 89,0%, що на 29,0% більше ніж у контролі. У дослідній і контрольній групах ягнилися усі 100,0% вівцематок, отримали від 16 вівцематок 46 новонароджених ягнят, а у контролі від 6 самок отримали 12 ягнят.

ВИСНОВКИ

1. Порушення репродуктивної функції вівцематок у ФГ «Агрофірма-Вівчар» Болградського району Одеської області спричинюють неплідність яка зумовлена акушерською і гінекологічною патологією. Плодючість вівцематок за останні два роки незалежно від породи значно знизилась на 10,0 – 19,0%.
2. Після завершення осіменіння кількість неплідних була зареєстрована серед вівцематок романівської породи – 13,0% і 26,8%, а серед вівцематок цигайської породи – 10,2% і 22,8% .
3. Акушерська патологія під час та після окоту зареєстрована у 37,5% випадків. Серед акушерської патології найбільший відсоток припадає на неонатальну патологію -31,7%, післяродові ускладнення та мертвонародженість по – 20,0% випадків відповідно. Гінекологічна патологія діагностована у 62,5% вівцематок - гіпофункція яєчників -53,0% та персистенція жовтих тіл – 34,0% випадків.
4. Використання за 1,5 місяця до початку парування додатково до основного раціону ТРИ-СОЛ – мультивітамінний та електролітний премікс у формі водорозчинного порошку з незамінними амінокислотами та 0,025% р-н біоестрофану у дозі 0,5 мл тричі з інтервалом 3 доби та після осіменіння 1% р-н прогестерону у дозі 1,0 мл сприяли підвищенню репродуктивної здатності вівцематок. Проявили ознаки збудження 90,0% вівцематок, заплідненість становила 89,0%, що на 29,0% більше ніж у контролі, ягнилися усі 100,0% вівцематок, отримали від 16 вівцематок 46 новонароджених ягнят та від 6 маток -12 ягнят.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Харенко М.І., Березовський А.В., Краєвський А.І. та ін. Довідник по застосуванню фармакологічних засобів в акушерстві гінекології, андрології та біотехнології відтворення тварин. К.: ДІА, 2011. 255 с.
2. Зверяков М.І. Уроки ринкової трансформації в Україні. Економіка України. 2016. № 8. С.7–25.
3. Кошовий В.П., Склярів П.М., Науменко С.В. Проблеми відтворення овець та їх шляхи вирішення. Харків-Дніпропетровськ: Гамалія, 2011. 467 с.
4. Мазуренко О.В. Інноваційно-технологічний розвиток тваринництва як умова продовольчої безпеки. Економіка АПК. 2015. № 9. С.89–94.
5. Профілактика неплідності овець та збереження ягнят: рекомендації /Ін-т тв.-ва степ. р-нів ім. М.Ф. Іванова «Асканія Нова» УААН – Нац. наук. селекц.-генет. центр з вівчарства УААН. Асканія Нова. 2007. 91с.
6. Склярів П.М. Аналіз причин зниження заплідненості овець і кіз. Заходи профілактики. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Київ, 2009. № 136. С.68-73.
7. Склярів П.М. Розробка способу фармакологічної корекції порушень репродуктивної функції у овець. Вісник Сумського національного аграрного університету. Суми, 2011. № 1 (29). С.113-115.

8. Bohach M.V., Bolotin V.I., Bohach D.M., Piven O.T., Pyvovarova I.V. Influence of natural and climatic conditions on the distribution and forms of contagious agalactia of sheep and goats in Bessarabia (Ukraine). Journal of Veterinary Research. 2022. Vol 66 (3).
<https://www.sciendo.com/article/10.2478/jvetres-2022-0047>

MEASURES TO INCREASE THE REPRODUCTIVE CAPACITY OF EWE IN FARM CONDITIONS

E. Rozum, M. Morozov, R. Susol, M. Kuzmina
Odesa State Agrarian University

The results of the research on the peculiarities of the manifestation of the reproductive function in the ewes of the farm are presented, the reasons for its violation are determined, and the effectiveness of measures to increase the reproductive capacity of the ewes in the conditions of the farm is established.

Key words: *sheep, lambs, reproductive function, diagnosis, correction, vitamin and hormonal preparations.*